

állami tanítónőképző impozáns eredményeivel. — *Budapest, Gyermekhét* (május 6.), az első „hivatalos“ Éneklő Ifjúság. — *Debrecen* (május 18.), a katolikus iskolák ünnepe, tartalmas (a szerzőket ismertető) műsorral. — *Esztergom* (május 4.) első É. I. hangversenye, kitűnő új erővel. — *Gyulavár* (március 16.) az elemi iskolák egyesített kórusával, tehát csak közös számokkal. — *Kisújszállás* (április 26.), nem kaptunk műsort. — *Kolozsvár* (május 18.), névtelen karvezetőkkel és — (első ízben!) — közös Bartók-énekekkel. — *Léva* (május 22.) első alkalommal, tiszta műsorral. — *Mátyásföld* (június 14.) első ízben, a cinkotai liceummal és tanítónőképzővel együtt. — *Mosonmagyaróvár* (március 23.) néhány felnőtt énekkar bevonásával (út az „Éneklő Magyarország“ felé?) — *Pestszenterzsébet* (május 22.) rádió-hangfelvétellel, jól pergő rendezéssel és sok közös énekekkel. — *Pozsony* (március 30.) a mozgalom nagy eseménye. Résztvett minden pozsonyi magyar iskola, egységesen fölépített műsorral; népdal, kánon, nyugati és új magyar muzsika. Ragyogó szereplésük a magyar szellem diadala, könnyekre fakasztó ünnepe volt. — *Sopron* (május 10.) népdal-sorozatnak Horváth József komponálta zenekari kíséretével. — *Székesfehérvár* (május 11.) klasszikusan „rövid, de velős“ műsorral. — *Vasvár* (?) nem kaptunk műsort.

Az Énekesrend Házára legutóbbi kimutatásunk óta a következő összegek folytak be: Sztojanovits Adrienne 20.—, Elischer Marcelle 22.—, Rimaszombati Éneklő Ifjúság (Lackner László) 40.—, Debreceni Zeneiskola (Nagykarácsony Ecakája) 50.—, Szödényi Aranka (rádió-éneklő ifjúság) 10.—, Csenki Imre (mezőtúri ref. gimn.) 10.—, Gulyás György (Bélmegyer) 14.—, Szittyá Rezső (rádió-éneklő ifjúság) 10.—, Kis filharmónia 300.—, Székesfehérvári É. I. 100.—, Radnai Paula (É. I.) 40.—, Kiss Izabella (Tomori-úti elemi) 40.—, Hidyné Gy. Mária (Angolkisasszonyok) 40.—, Lomoschitz Pál (pécsi képző) 20.—, Kutas Artur (Rákoskeresztúri rádió-é. i.) 20.—, Nagy Ilonka (Veress Pálné leánygimn.) 20.—, Andor Ilonka (Ranolder polgári) 20.—, Sprenger Lajosné (gyakorló elemi) 10.—, Kerényi György 50.—, Sztojanovits Adrienne (Szilágyi Erzsébet leánygimn.) 40.—, Csorda Romána nővér (Ranolder) 40.—, Elischer Marcelle 50.—, Márton Barna (Nagykőrösi gimn.) 10.—, Fodor Anna (Szent Margit tanítónőképző) 20.—, Cecelits Benőné (Szent Angela leánygimn.) 20.—, Orosz István (pestszentzserzsebeti elemi) 20.—, Molnár Márta 10.—, Kis Filharmónia 100.—, Lackner László (Rima-

szombati É. I.) 20.—, Budapesti É. I. 30.—, Székesfehérvári É. I. 50.—, Gulyás György (Békési É. I.) 40.—, Pápai É. I. 20.—, Bitter Dezső (Egri képző) 20.—, Kis Filharmónia 300.—, Ranolder polgári 10.—, Veszprémi É. I. 20.—, egy győri iskolai énekkar 30.—, egy budai iskola 50.—, Kerényi György 100.—, kamat és névtelen adomány 40 pengő 47 fillér. — Összesen — a legutóbb kimutatott 959 P 53 fillérrel együtt — 2785 pengő. Ezt az összeget a Magyar Kórus szerkesztősége 215 pengővel 3000 pengőre kerekítette ki. — Az idei É. I. hangversenyek alapítványi összegeit következő számunkban közöljük.

ÚJ MŰVEK

Pálos L. Ferenc: Kovács János Márk (1782—1854) énekeskönyvének szerepe a katolikus egyházi énekelemek történetében. — Pannonhaima, 1940. — 94 l.

„A magyar zenetörténeti kutatás alakulóban levő, újszülött tudomány; eredményeiben még sok a „talán“, sok a „valószínűleg“, sok a „lehetséges“ — szögezte le évekkel ezelőtt egyik kiváló zenetörténészünk. Különösen áll ez a magyar egyházi zene történetére, ill. annak egyik ágára, az egyházi népének történetére. A századforduló óta megjelent, énekeskönyveinkről és általában az egyh. népének-ről szóló tanulmányok majdnem kivétel nélkül csak irodalomtörténeti szempontból foglalkoznak a kérdéssel. Horváth Cyrill, Alszegehy Zsolt irodalomtörténeti munkássága, Jénáki Ferenc, Frick József, Gacs Emilián és mások dolgozatai azonban a magyar zenetörténet számára sem jelentéktelenek, mert a tárgyat más oldalról megvilágítva, kiegészítik az egyh. népének kialakulásáról és fejlődéséről alkotott képet.

Méltóan csatlakozik ezekhez Pálos L. Ferenc bencés tanár tanulmánya Kovács Márkról és közel 100 éves énekeskönyvéről. Hálás feladatot oldott meg. K. M. önéletrajza, valamint nyomtatásban és kéziratban fennmaradt művei igen sok értékes adatot szolgáltatnak nemcsak magáról K. M.-ről, de az egyházi népének akkori helyzetéről, a zenei és irodalmi ízlésről is. „Az énekes karnak szepői és szabályai“ c. kézírata, melyet Pálos a tanulmány végén teljes egészében közlé tesz, a XIX. századeleji egyházi ének szomorú állapotáról, a kántorok nagy részének hanyagságáról és műveletlenségéről

ad hű képet. (Kifakadásai és tanácsai még ma is időszerűek!) K. M. küzdelmes papi életének és költői munkásságának gondos rajza, az énekeskönyv megszűlése és méltatása teszi ki a tanulmány magvát. K. M. tevékenysége a XIX. századi egyh. népének reformálására irányul, jelentősége az előző századok törekvéseinek ismerete nélkül nem érthető meg. A szerző ezért szükségesnek tartotta a XVII. és XVIII. századi helyzetnek, a „nekilendülés“-nek és „virágzás“-nak, „az aléltság korá“-nak, vagyis az egyházi népének történetének rövid összefoglalását. Ez az összefoglalás, sajnos, nem sikerült. A benne előforduló sok tévedésnek legfőbb oka az, hogy Pálos nem válogatta meg forrásait. Babik és Bogisich tanulmányai alapos kritika nélkül ma már nem használhatók! — A dolgozatok szerzője nem muzsikos. Ez kiténik azokból a sorokból, amelyekben az énekeskönyv dallamairól, ill. zenei jelentőségéről ír vagy idéz. (50—51. lap.) Ha már megfelelő tanulmány és megbízható forrásmunkák hiányában úgysem foglalkozott behatóan a dallamokkal, jobb lett volna ezeket a részeket is kihagyni. (Még két apróságot helyesbítünk: az „Imádlak nagy Istenség“-nek b. Amade László a szerzője s K. M. legfeljebb csak átdolgozta; ugyanez áll a „Szent vagy, Uristen“ kezdetű énekre, amely már a Cantus Catholici 1703. kiadásában (448. l.) megtalálható.)

Nem számítva az említett fogyatékoságokat, a tanulmány a magyar irodalomtörténetnek s vele kapcsolatban az egyházi népének amúgyis kicsi irodalmának feltétlenül gyarapodást jelent.

Papp Géza.

Hegyi László: Az egyházi ének kezetei. Az első három század egyházi zenéje. — Budapest, 1941. — 106. l.

Olyan korszaknak a zenéjéről írni, amelyből sem hangjegyes emlékek, sem pedig beható zeneelméleti munkák nem maradtak fenn, rendkívül nehéz feladat. Erre a feladatára vállalkozott Hegyi László: összegyűjtötte a kereszténység bölcsőkorának irodalmi utalásait az énekre, zenére s ezeknek alapján a lehetőségig hű képet rajzolt az őskeresztények egyházi zenéjéről.

Az evangéliumok és apostoli iratok, az

egyházatyák, keresztény írók és apologeták (Antiochiai Szt. Ignác, Szt. Irenaeus, Szt. Cyprianus, Hyppolitus, Gregorius Thaumaturgus, Szt. Justinus, Alexandriai Kelemen, Tertullianus, Origenes, Arnobius, Lactantius, Eusebius, Methodius, Tatianus, Theophilus), zsidó és pogány bölcselők és történetírók (Philo, Josephus Flavius, ifj. Plinius) állásfoglalása az Istent-dicsérő zoltározás és himnuszéneklés mellett, kemény ítéletei a bálványimádó és erkölcsstelen pogány zenéről, barátságos, ellenséges, közömbös nyilatkozatai, véleményei a muzsikáról s annak hatásáról, vagy sokszor csak egy-egy jelentéktelennek látszó megjegyzés, hasonlatok és leírások mint apró mozaikszemcskék egymás mellé illesztve, szemünk elé állítják az istentisztelet és magánélet zoltározó keresztényeit, a katakombák és arénák himnuszokat zengő vértanúit. A gondosan megírt tanulmány a legjelentősebb zenetörténeti munkák alapján azokra a forrásokra is rámutat, amelyekből ez a zene s az idők folyamán oly tereblyes fává növekedett gregorián ének forma- és dallamkészlete merítet. A bizonytalan és tapogatódzó nekiindulás után csak a IV. században kezdett kibontakozni s vidékenként többé-kevésbé egységesé fejlődni az egyházi ének. Kelet és Nyugat — Bizánc és Róma — s mellettük a szír, örmény, kopt és etióp egyházi zene ekkor már külön utakon jár. De az első három század keresztény lelkülete ezekbe is beoltotta az Istent énekelve imádás fölséges gondolatát.

Hegyi László dolgozata a zenetörténetnek eddig jobbára ismeretlen tájára vezet el bennünket. Ennek a terra incognitának felfedezését neki köszönhetjük. Munkája igen értékes és nagyjelentőségű az egyh. zene történetének irodalmában.

Papp Géza.

P. Szabó Polikárp O. F. M. új művei. Szent Mór tiszteletére két új kompozíciót írt a szolnoki szerző. Az egyik: Szent Mór himnusz, (Ágoston Julián szövegére), egyszerű, népének formában írt egyházi dal, szépen fölépített dallamvonallal. A másik nagyobb méretű szekvencia: Salutantur sancti fratres, férfikarra és orgonára. Erős, nagy kórust kíván, 7—8 felé osztott szólamokkal és kromatikus menetekkel.